



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. XVII. De modo quo beneficia sua contulit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

rent: sicque immensitatem sui in nos amoris & misericordiae plusquam paterna viscera declararet, nosque facillim ad se redandum alliceret.

129 Hæc de præcipuis huius mysterij admirandis. Præter hæc facit etiam ad commendationem & miraculum huius mysterij, quod magnam habeat cum *mysterio Incarnationis* affinitatem. Sicut enim in mysterio Incarnationis Diuinitas inuisibilis vnita est humanitati visibili; ita in Eucharistia caro Christi inuisibilis vnita est speciebus visibilibus. Secundò, Sicut ex illa vnione vnus efficitur Christus; ita ex hac vnione cum speciebus vnum Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi. Tertiò, Sicut per incarnationem totum Verbum vnitum est singulis humanæ naturæ partibus; ita per consecrationem totum Christi Corpus singulis vnitur partibus specierum. Quartò, Sicut læsa & patiente humanitate Diuinitas manebat illæsa & impassibilis; ita passiones quæ sunt circa species, non possunt Corpus Christi sub illis latens afficere. Quintò, Sicut tamen ob vnionem illam Deus dicebatur pati, crucifigi, mori patiente humanitate; ita ob hanc vnionem, fractis & sumptis speciebus, dicitur frangi & sumi Corpus Christi. Facit enim hæc vnio quandam idiomatum communionem. Sic etiam Corpus Christi dicitur videri, tangi, misceri, portari, ratione specierum, & hoc visibile rectè dicitur viuum, intelligens, sanctificans, ratione Corporis inclusi. Sextò, Sicut humanitas Christi, non habet ibi suum naturalem modum subsistendi, sed sustentabatur à Verbo; ita species non habent hic suum naturalem modum existendi, sed continentur virtute Corporis Christi extra suum naturale subiectum. Septimò, Sicut nulla vis creata potest illam vnionem dissolueri; ita nec hanc, quàm diu species saluæ manent.

Analogia Eucharistia & Incarnationis.

CAPVT XVII.

De modo quo beneficia sua contulit.

130 SUPERIORIBVS Capitulis explicuimus octo beneficia diuinæ misericordiae generalia infinitæ æstimationis nobis per Verbum Incarnatum præbita: nunc considerandus est modus quo Christus nobis supradicta beneficia contulit; quanto labore, quantis doloribus, acerbitatibus, incommodis: hoc enim summopere ad magnitudinem misericordiae declarandam facit. Si enim bene-

Modus conferendi supradicta beneficia considerandus.

Q q 3 ficiu

ficiū non nisi maximis incommodis benefactoris collatum est, non minus æstimatur e modo conferendi, quàm ex magnitudine rei collatæ. Qui enim miseriam alienam absque difficultate aut incommodo aliquo suo consulit, solum rem illam externam, quam illi donat, expendit: qui verò, vt succurrat, multos labores & dolores subire debet, non solum rem illam quam misero tribuit, quæque eius leuat miseriam, conferre censetur; sed etiam suos labores, sudores, afflictiones (quæ longè pluris æstimantur) in illum expendere. Ingens fuit benignitatis opus, quod nos ex nihilo ad imaginem & similitudinem suam creavit, & ad statum diuinum euekerit; sed magna facilitate absque vlllo suo incommodo, & quasi ex redundantiâ bonorum suorum id præstitit. Nulli in eo labores exantlandi, nulli perpetuam dolores, nullæ difficultates tolerandæ. Ex immensitate bonorum parua dumtaxat scintilla delibata vel adumbrata est, & totum opus absolutum exitit. At perditos redimere, & ab exitio reuocare, non ita facile fuit; sed multa & varia incommoda, eaque grauissima subeunda illi fuere. Vnde S. Bernardus Tractatu De diligendo Deo col. 6. sic ait: *Si totum me debeo pro me facto, quid addam vobis pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facile refectus quàm factus. Nam qui me semel, & tantum dicendo fecit, in reficiendo profecto & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura; nec tantum dura, sed & indigna, &c.* Idem Sermone 20. in Cantica: *Super omnia reddit amabilem te mihi, Iesu bone, calix quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Hoc, inquam, est quod nostram deuotionem & benedictus allicit, & instius exigit, & arctius stringit, & vehementius afficit. Multum quippe in eo laborauit Saluator, nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis auctor assumpsit. Ille denique dixit, & facta sunt; mandauit, & creata sunt: at verò in hoc & in dictis suis sustinuit contradictores, & in factis obseruatores, & in tormentis illusores. & in morte expulsores. Ecce quomodo dilexit? Vide eundem Serm. 11. in Cantica.*

Prima afflictio in opere redemptionis.

Acceptio reus peccatorum.

Prima difficultas in redemptionis nostræ opere fuit in acceptando peccatorum totius mundi reatu, & obligatione pro eis satisfaciendi. Cogita quanta sit illa scelerum Colluies, quantum malitiæ pelagus & quam inexhaustum, quod totum mundum ab initio vsque ad finem inundat. Hoc totum clarè & distinctè oculis Christi obiectum, & simul humeris eius impositum, vt loco generis humani se veluti reum omnium istorum coram iustitia diuina susteret, & iustam satisfactionem sponderet. Quantum putas
in

in ea re illi puritati fuisse horrorem, quantum auersionem & abominationem? Sicut si vestis aliqua fœdissimis rebus vndiq; aspersa & inquinata corpori delicato & nitidissimo induceretur, illudque operiret & vndique contingeret, magnum adferret illi horrorem & afflictionem: ita peccatorum nostrorum reatus veluti quoddam operimentum ex infinitis abominationibus contextum, ab illa puritate assumptum, & arctissime applicitum ac inductum, maximum illi horrorem concitauit. hac veluti veste fordidissima indutus, se diuinæ iustitiæ tamquam reum pro nobis stitit, & profundissime, tamquam si ipsemet omnia illa patrasset, humiliquit. Hanc culparum nostrarum in Dominum translationem multis locis insinuat sacra Scriptura Isaia 53. *Posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum.* & paulò antè: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Ipse autem vulneratus est propter scelera nostra.* & infra: *In scientia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.* & paulò post: *Ipse peccata multorum tulit.* Hinc Dominus delicta nostra sua vocat, quia nimirum illa in se transtulit. Psalm. 21. *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? longè à salute mea verba delictorum meorum.* quæ dicat, Idèd me dereliquisti, quia accusatio delictorum quæ in me transtuli, me saluari prohibet. Psalm. 39. *Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates mee.* & Psalm. 68. *Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.* His & aliis locis sermò est de delictis & iniquitatibus ipsi impositis.

132 Petes, Vtrum etiam damnatorum hominum peccata in se susceperit, & pro illis satisfactionem exhibuerit? Respondeo, suscepisse, non quidem eo modo vt iam damnatis in posterum aliquid commodi posset prouenire, sicut ijs qui tunc nondum erant damnati; sed quia præstitit id quod debitum erat diuinæ iustitiæ, ratione gratiæ & fauoris illis olim in vita prærogati. Deus enim intuitu satisfactionis Christi, & meritum eius futurorum, dispensatoriè hominibus prioribus gratiam suam & remissionem peccatorum obtulit; ita vt per illos steterit, si non sint saluati. Vnde Christus post eà hunc fauorem & gratiam præstitam, sua satisfactione veluti solutione compensare debuit, etiam si illi non amplius sint capaces in posterum vllius gratiæ aut boni.

Neque solùm in statu illo Rei suscipiendo difficultas fuit, sed etiã in acceptanda morte, pœnisiq; acerrimis, totoque satisfactionis onere;

An pro damnatis satisfecerit.

Rom. 5, 6.

1. Cor. 16, 22.

2. Cor. 5, 15.

1. Ioan. 2, 2.

Acceptatio mortis.

onere;

onere; præsertim cum hæc omnia clarissimè & distinctissimè tamquam præsentia oculis mentis ipsius obicerentur. Nos quidem malorum huiusmodi impendentium apprehensione inficendum parum commouemur; quia rudi modo & tamquam adhuc procul posita illa concipimus: verùm Dominus ab initio conceptionis non minus efficaciter & viuaciter ea concipiebat; animoque proposita habebat, quàm si præsentia oculis corporis intuitus fuisset; vnde non minus illorum consideratione moueri & affligi poterat, quàm si mox ea sibi subeunda vidisset. Quantam autem prædictorum malorum consideratio vim in animo, & quando ipse voluit, permittere, etiam in corpore Domini nostri habuerit, colligi potest ex ijs quæ in horto, dum Patrem oraret, & calicem illum amarissimum deprecaretur, perpeffus est, vbi tantas ex hac apprehensione angustias, tantam naturæ luctam sustinuit, vt sanguineum sudorem copiosissimè effuderit. Cum enim natura tantam suppliciorum acerbicatem, & tantum peccatorum nostrorum pondus sibi imponendum summè refugeret, & econtrario charitas Christi & obedientia paterna eam efficacissimè ad illa acceptanda & perpetienda propelleret, factum est vt ex hac agonia & veluti colluctatione, natura impetus victus sanguineum sudorem emisit. Sanguis enim introrsum refugiens, mox summo impetu extorsum ad superficiem repulsum simul cum sudore per poros corporis foras largiter est effusus. Ex quo patet, & quantopere natura supplicia illa refugerit, & quanta vi spiritus naturam vicerit, eamque ad illa amplectenda impulerit, & quantum in vitroque natura illa innocentissima sit perpelli.

Luce 22.

Secunda difficultas fuit in dolore peccatorum. Dominus enim simulatque culpas nostras in se transtulit, seque reum loco nostro fecit, dolorem de illis maximum concepit, eumque tota vita sua conuinauit, etsi non semper permiserit integrè in corpus redundare. Nam sicut is qui peccauit, primò se debet reum agnoscere, deinde concipere dolorem, quòd Deum offenderit, tertio, exhibere pro modulo suo satisfactionem: ita Dominus primò se veluti reum coram diuino tribunali loco nostro constituit; deinde dolorem internum grauissimum in se concitauit; tertio, ad externam satisfactionem, eamque variam processit. Est enim internus dolor animi, satisfactio quædam peccatorum prima & maximè efficax, vt quæ interiùs voluntatem commutet & corrigat, per quam voluntas retractat,

Secunda affictio, in dolore peccatorum, seu satisfactione interna

tractat, & quantum in se est, irritum reddit, & infectum quod commisit, & simul se ipsa doloris acerbitate castigat & punit. Hinc etiam est primus actus poenitentiae ad delendum peccatum, & reconciliationem obtinendam maximè necessarius. Ratio dolendi Domino potissimum fuit duplex. Prior, iniuria diuinæ maiestati per peccatum irrogata. Altera, damnum humano generi inde proueniens. Cernebat ille perspicue & in particulari peccata omnia, & quanta singulis infinitæ illi bonitati & maiestati fieret iniuria, quanta contumelia, quantus contemptus. Cernebat etiam quantum malum sit æterna damnatio, quam totum genus nostrum sibi per peccatum arcessiuerat. Hinc dolor excitabatur acerrimus. Magnitudo enim doloris seu tristitiæ sequitur magnitudinem mali, & perfectionem cognitionis, qua malum illud apprehenditur: atqui malum hic erat maximum, tum in ratione culpæ (erat enim pelagus quoddam peccatorum, & abyssus malitiæ contra diuinum Numen) tum in ratione poenæ. Quæ enim maior calamitas & afflictio fingi potest, quàm sit æterna damnatio? Apprehensio etiam perfectissima. Multò enim exactiùs & clariùs singula considerabat & ponderabat, quàm vlla creatura posset. Itaque oportuit & ipsum dolorem maximum esse, vt qui magnitudini mali & perfectioni apprehensionis responderit. Vnde non dubitauerim affirmare, hunc dolorem sufficientissimum fuisse ad vitam Domino millies eripiendam, si vim suam in corpus exerere permisus fuisset. Quod enim magnitudo doloris animi seu mœstitiæ vitam interciperet & hominem occidere possit, multis exemplis constat. Legimus enim quosdam vehementia contritionis subito extinctos, & Heli dolore captæ arcæ retrorsum cecidit & expirauit. Similiter & nurus eius dolore eiusdem eladis extincta est. Ita enim cor concluditur, refluente ad ipsum sanguine cum spiritu, vt impedita naturali diastole & systole, multa fuligine collecta suffocetur. Sicut e contrariò in maxima lætitia ita subinde dilatatur, vt spiritu effuso & dissipato vita simul evanescat. At dolor quo Dominus noster de peccatis nostris doluit, longè maior fuit & intensione & æstimatione, quàm vllus dolor qui in hominem cadere possit. Sed dispensatorie factum est, ne vis eius in corpus se proferret, nisi quando & quantum Domino videretur. Habebat enim plenissimum omnium affectuum appetitus inferioris, & commotionis spirituum & sanguinis dominium. Fuit hic dolor continuus ab initio conceptionis vsque ad finem vitæ, sicut & apprehensio peccatorum; quamuis non sem-

Duplex ratio dolendi Dominus.

Magnitudo doloris animi in Domino nostro.

Dolor animi potest hominem interimere corde suffocato. 1. Reg. 4.

per æquè in appetitum inferiorè & corpus permissus sit redundare, sed interdum plus, interdum minus, prout occasiones exteriore, & tempus & locus postulabant. Maxime autem ei laxata habent in horto, quando sudorem sanguineum expressit, & reliquo passionis tempore; nimirum ut pars inferior non solum extrinsecus flagellis, spinis, cruce; sed etiam intrinsecus tristitia spontanea affligeretur: sicque cum externa satisfactione per passionem carnis, exhiberet simul internam per dolorem spiritus.

Tertia difficultas fuit in *satisfactione externa*, ad quam præstantiam multa & asperrima subiit. Primò, *Tolerantiam paupertatis*. Assumpsit enim statum paupertatis, qui secum multa defert incommoda, ut famem, sitim, frigus, æstum, labores, & commodorum huius vitæ inopiam. Nasci voluit à parentibus pauperibus, in loco alieno, in stabulo, exclusus & reiectus ab hospitibus communibus & visitatis; reclinari non aliorum more in lectulo, in molli culcitra; sed in præsepio, in fœno, in stramentis animalium, inter animalia. Quæ maior paupertas animo concipi queat? Paulò post faciente persecutione Herodiana fugit in longinquas & ignotas oras, ibique peregrinus & contemptus degit annos aliquot. Quanta in illa fuga, in mansione peregrina, & in reditu paupertatis incommoda perpeffum putas? Postea adultam ætatem assecutus, pauperes discipulos & rudes sibi adsciuit, eorumque conuictu & consuetudine semper est usus quàm diu inter mortales egit, mendicatio victu & piorum eleëmofynis ipsos & se sustentans. Denique tanta eius paupertas fuit, ut neque lectum, neque cubile, neque domicilium quò se reciperet, haberet. *Vulpes, inquit, foveas habent, & volucres celi nidos; filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Ipse tamen omnium erat Dominus, omnipotens auctor & largitor, si diuinam naturam spectes: si humanam, ad ipsum pertinebant omnia sublimis cuiusdam dominij iure, quod illi ratione vnionis hypostaticæ competeat. Sed cum diues esset, propter nos egenus factus est (vsu & commodorum fruitione) ut ipsius inopia diuites essemus.

Math. 8.

2. Corinthe.

Secundò, Obedientia Legis. Gal. 4.

Secundò, *Subiectionem & obedientiam Legis*. Factus enim est sub Lege, ut eos qui sub Lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus, & ex seruis liberos, ac filios Dei efficeret. Erat autem in hac subiectione & magna molestia, & multiplex humiliatio. Molestia, ob circumcisionem, & ob alias multas steriles obseruantias populò illi duræ ceruicis & ingenij seruilis præscriptas. Humiliatio, quia
Lex

Lex ob duas potissimas causas data est. Primum, Vt mundo idololatria obruto, populum illum ab illicitis cultibus auerteret, & partim timore poenarum temporalium, partim innoxio illo carmoniarum Legis exercitio detineret, ne actu communis consuetudinis abreptus, in barathrum idololatriæ deuolueretur. Secundò, Vt carnalis populus, & rerum spiritualium rudis, vmbri & figuris Legis informaretur ad mysteria Christi; vt quia nudam veritatem illorum capere non poterat, saltem in figuris & vmbriticis signis ea teneret, sicut pueris & rudibus spiritualia bona per sensibilia explicari solent. Vnde Apost. ad Galat. 3. *Lex, inquit, pædagogus noster erat in Christo.* Pædagogus, qui & timore supplicij homines ad illicita pronos compesceret, & rudes, puerorum instar, symbolicis typis ad Christi veritatem instrueret. Subiectio itaque Legis, signum erat & innata prauitatis & ruditatis. Magna itaque humiliatio fuit illi Sapientiæ & Sanctitati, Legi subiecti, quasi ipsa illis imperfectionibus subiecta, & huiusmodi pædagogicæ indiga fuisset. Potuisset se meritò à Lege eximere, vtpote Legis auctor, Lege omni superior, ad quem præfigurandum & excipiendum Lex condita, in quo Lex omnis impletur, & vmbri omnes euanescent, & salutaris veritas omnis aperitur, & omnis iustitia, sanctificatio, & redemptio representatur. Sed sponte se illi subiecit, tum in satisfactionem, & redemptionem nostram, vt dictum est: tum ne Iudei tamquam Legis præuicatorum reicerent, ne hanc speciem iustæ excusationis, suæ impietati & infidelitati possent prætere.

Cur Lex data.

136 Tertiò, *Obedientiam parentum, & humilem illum obscurum-que vitæ modum, quem vsque ad annum 30. ætatis suæ tenuit. Venit enim Nazareth, & erat subditus illis,* inquit Euangelista. Erat ipse plenus sapientia, imò Sapientia ipsa gubernans & disponens omnia, & tamen tamquam insipiens & directione humana egens, subiicit se parentibus pauperibus, simplicibus; eorum imperium & ductum sequitur, in obscuro illo vitæ modo, tamquam aliquis è vulgo ignotus & inglorius, se continens; & parentem putatum in arte fabrili rebusque externis, ad victum vestitumque conquirendum adiuuans. Non enim credibile est, tanto tempore otiosum vixisse, sed voluisse liberis dare exemplum quo modo parentibus suis obedire & auxilio esse debeant. Quàm mirabile erat, mundi fabrum & conditorem homini fabro seruire, instrumenta fabrilia porrigere, ex eius præscripto ligna secare, dolare, aptare, ferram ex aduerso reciprocare, trabes machinis attollere, locare,

Tertiò, Obedientia parentum. Luca 2.

R r 2

locare,

locare, componere, & plia, more famuli vel discipulis, fabrilia obire. Quae putas modestis, quae promptitudine, quae mansuetudine? nimirum instar obedientissimi filij & famuli. Haec omnia faciebat, Diuinitatis suae maiestatem obtegens, serui formam dumtaxat praeferebat, in eaque humiliter homini plebeio inseruiens, & obedientiae documenta proferens; ut omnem virtutem prius ostenderet exemplo quam doceret verbo, & hac conuersationis suae humilitate pro nostra superbia Patri faceret satis. Quam longè ab his absunt mores nostri! qui, si quid praecleari in nobis esse putamus, non valemus illud intra nos continere, sed importunè opportunè effundimus, ostentamus, iactamus, & vanè gloriamur, quasi aliquid praeter ceteris vel sciamus, vel possimus, vel simus; cum tamen nihil simus. Eandem conuersationis humilitatem etiam post sui manifestationem retinuit, adiunctis sibi rudibus & infimae sortis discipulis, cum illis tamquam sociis, amicis & fratribus familiariter & assidue agens, totamque regionem obiens, eorum imperitiam & mores incompósitos benignè tolerans, publicè & priuatim eos erudiens. Ecce quò se illa Sapientia demittit? quibus se accommodat? quomodo cum rudibus & insipientibus, tamquam similis illis, se gerit?

Quarto, La-
uer docendi.

Quarto, Sustinuit ingentes molestias in hominibus tum exem-
plo tum sermone erudiendis: magno enim labore corporis & fati-
gatione vicos, castella, ciuitates, totamque Palaestinae regionem
per tres annos & menses aliquot obiit, praedicans regnum
Dei, & viam salutis omnes docens, pauperes & afflictos con-
solans, morbos curans, daemones expellens, & eorum antiquam
in corpora & animas tyrannidem euertens, & vitam aeternam
omnibus in se credentibus promittens; idque tanta assiduitate,
ut vix aliquid temporis ad quietem vel corporis refectionem sup-
peteret, ut ex Euangelistis constat. *Meus*, inquit, *cibus est, ut*
faciam voluntatem eius qui misit me. Quoties in hoc opere fatiga-
tus est? quoties fame, siti, frigore & aestu afflictus? quoties post
labores & sudores vel sub dio in oratione pernoctauit; vel sub
pauperculo tugurio, humanis destitutus commodis, per noctem
delituit? Non aderant deliciae ciborum, quibus vires reficeret;
non indusia munda aut vestes mutatoriae, quibus sudore maden-
ti corpori consuleret; non molles culcitrae, quibus membra de-
fessa reclinaret; non luculentus focus, quo lassitudinem mitiga-
ret; nec alia id genus consueta laborum solatia: sed his omnibus
salutis

Toan. 4.

salutis nostræ desiderio contemptis, laborum quidem meras molestias perferre voluit, remedia autem & solatia admittere noluit; tum vt pro nimia carnis nostræ indulgentia diuinæ iustitiæ satisficeret, tum vt suo exemplo nos ad similes labores pro salute animarum subeundos, & commoda carnis contemnenda animaret.

138 Quintò, Sustinuit *probra & contumelias*, quantas nullus vniquam mortalium. Ecti enim esset innocentissimus, purissimus, sanctissimus, atque aded ipsa puritas & sanctitas; tamen à primariis Iudaicæ gentis viris infamatus est, & contumeliosè appellatus potor vini, publicanorum amicus, Legis euerfor, populi seductor, ambitiosus, perduellis, seditiosus, Samaritanus, præiugiator, blasphemus, Diuinitatis impius vsurpator. Quid his dici potest atrocius aut ignominiosius? quid calumniosius? Nos qui innumera peccamus, & in omne vitium, in omnem infamiam proni sumus, vix minimam calumniam sustinere possumus; turbamur, clamamus, protestamur: *Libera me*, inquit Propheta, *à calumniis hominum, vt custodiam mandata tua*; quia calumniæ sensum hominis maximè transuersum agunt, & ad impatientiam impellunt. Ille in tanta innocentia & sanctitate, post tanta beneficia & mira opera ad eorum salutem gesta, patientissimè grauissimas illas calumnias & contumelias sustinuit; idque ab eis, quos è diaboli tyrannide eripere, ab æterna morte ad æternam vitam perducere, & filios Dei efficere conabatur. Neque solum contumeliosis verborum, sed etiam factis contumeliosissimis affectibus, capientes illum tamquam latronem & seditiosum, ligantes, velantes faciem, illudentes, alapis in faciem cædentes, conspuentes, alba veste induentes, flagellantes instar serui, spinis coronantes, arundine verut scepro, & chlamyde coccinea tamquam veste regali per ludibrium (quasi regnum affectasset) ornantes: denique inter latrones crucifigentes, & in ipsa cruce felle & aceto potantes. Quid his cogitari possit acerbius, atrocius, contumeliosius? quid simile vnquam in aliquem, etiam maleficum & regni insidiatorem, designatum? hæc omnia ille mansuetissimè, patientissimè & modestissimè tolerauit, sine querelis, sine clamoribus, sine imprecationibus, sine vindicta, sine comminatione, cum summa charitate & affectus dulcedine in eos qui amarissimo animo irrogabant, deprecans pro illis Patrem, & remissionem tantorum scelerum eis flagitans.

Quintò, Calumnia

Psalm. 78.

Sextò, Dolores animi & corporis.

Sextò, Perpeffus est dolores animi & corporis longè grauiiffimos. 133

Dolor corporis ex multis caufis. Conffrictio.

Dolores animi nafcebantur ex confideratione offentionis diuinæ, & paucitatis faluandorum, & magnitudinis ingruentium tormentorum. Horum enim omnium clariffima & viuiffima apprehenfio dolorem in parte fuperiore gignebat tantum, vt breui tempore mortem effec illaturus, fi in partem inferiorem laxatis habenis reffundi permiffus fuiffet, vt fuprà oftensum eft. *Dolor corporis* erat ex læfione corporis, quæ extrinsecus multis modis inferebatur. Primò, *Ipsa ligatione & vinculorum conffrictione*. Captum enim fœuiffimè funibus contrinxerunt, ne poffet effugere; experti enim erant ipfius potentiam, neque facile effe ipfum vi retinere; & Iudas monuerat vt eum tenerent, & ducerent cautè. Deinde odium & rabies animi qua in Dominum ferebantur, eos impellebat, vt statim ab initio comprehenfionis, tantum mali quantum licebat, illi inferrent. Itaque validis funibus, & etiam catenis (vt valdè credibile eft) eum arctiffimè vincierunt, brachijs post tergum colligatis, collo fimiliter & medio corpore acriter conffrictò. Quantum autem ea res dolorem adferat, testantur aliquando rei extremo fupplicio afficiendi, qui interdum tantum afflictionis ex ipsis vinculis, quantum ex ipfo genere mortis ad quod damnati funt, fentiunt. Accedebat raptatio, impulfio, protruflio, dum huc illuc magno furore per vias impellitur; dum ex horto ad Annam, ab Anna ad Græpham, à Caïpha ad Pilatum, à Pilato ad Herodem, ab Herode rurius ad Pilatum, ad hoc ad crucem rapitur. Hæc enim arctè vincito fuprà modum dolores exasperabant.

Flagellatio.

Secundò, *Flagellatione*. Fuit enim Dominus longè fœuiffus flagellatus, quam folent crucifigendi. Iufferat id Pilatus, partim vt gratificaretur Iudæorum Primoribus, quos fciebat fuma ipfius inuidia flagrare, ac proinde hoc illis fore longè gratiffimum: partim vt tam crudele fpectaculum ipforum odia exfatiaret, & furorem poſcentium illum ad mortem compeſceret. Itaque immaniſſimam & quæ inftar mortis cenſeri poſſet, quæue maior falua vita vix poſſet fuſtineri, cenſuit flagellationem adhibendam: ficque dum vnã mortem nititur à Domino auertere, geminam ei irrogat, & illa aliqualis benevolentia Iudicis ſpecies, verã eft ei in augmentum fupplicij.

Doloris acerbitas.

Quantam autè doloris acerbitatem Dominus ex illa flagellatione fuſtinuerit, quis æſtimet? Sanè dubitandum non eft, quin longè grauiorem dolorem ſenſerit, quam quilibet alius mortalium ex huiusmodi

iufmodi fupplicio perciperet. Quò enim temperamentum corporis eft nobilif, & maior fenfuum vigor, eo quoque dolor ex illato fupplicio eft acerbior. Hinc videmus, nonnullos, quibus tangendi fenfus eft acrior, ex tactu rei calidæ, vel icu flagelli, intolerabilem percipere dolorem: alios, in quibus ifte fenfus eft ftupidior, ex iifdem rebus exiguum vel pene nullum. Quare cum ille fenfus in Domino ob fummam perfectionem temperamenti & fpirituum fuerit exactiffimus, neceffe eft dolorem quoque fuiife maximum, qui homini tali genere fupplicij poffit irrogari. Vnde valde credibile eft fuiife maiorem & acriorem, quam vmquam aliquis Martyrum pertulerit. Etsi enim fupplicium ignis videtur immanius quam flagellorum; tamen potèft in aliquo tanta eife fenfuum acrimonia, vt ipfi fint acerbiora flagella, quam aliis ignis incendia. Accedit, quòd doloris acerbitas ex flagellis vel igne in aliis fi continuetur, obftupefaciat fenfum, ita vt poft breue tempus non tantopere percipiatur; idque partim euafcentibus fpiritibus in parte quæ affligitur; partim concurrentibus ad cerebrum humoribus, & principia neruorum occupantibus; vt, fpiritus, fine quibus non eft fenfus, diffundi nequeant. Quam ob caufam apoplectici & comate affecti nihil fentiunt. At in Domino neutrum horum fuit: perftitit enim ille fenfuum vigor ab initio vique ad extremum, ipfa anima fua potentia vel Diuinitate corpus illud ita regente, & interiorius conferuante, vt plura pati poffet: cuius fignum eft, quòd clamans expirauit. Non ergo fenfim ita extreme debilitatus eft tormentis, vt alij folent; fed retinuit vires aliquas fupra naturæ conditionem, easque dum tempus fuit, fimul effluere cum anima permiffit. Quod etiam fignificat Dominus cum ait: *Nemo tollit eam* [animam] *à me, fed ego pono eam à meipfo, & poteftatem habeo ponendi eam; & poteftatem habeo iterum fumendi eam.* Vires ergo retinuit & vigorem fenfuum vique ad mortem, ficque non minus fupplicij, in progressu & in fine quam in principio fenfit; fed toto tempore paffionis fuos & acerrimos dolores ex tormentis illis percepit. Vnde merito Ifaias: *Vidimus eum de fpectum, & nouiffimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem.* & Pfal. 37. *Quoniam ego in flagellis paratus fum, & dolor meus in confpectu meo femper.*

Ioan. 10.

Ifaiæ 53.
Pfal. 37.

141 Tertiò, *Coronatione.* Domino enim flagellis immaniffimè toto corpore concifo, & fanguine manante, ne vel caput doloribus liberum relinqueretur, coronam ex fpinis acutis & robuftis contextam (paliurum quidam fuiife putant, alij fpinam marinam, horrendis
vtra-

utraque aculeis) imponant, & magna vi in caput adigunt, vt firmiter adhærescat. qua in re & acerrimi fuere dolores, & summa ignominia. Dolores, quia cutis capitis, totumque pericranium in orbem cum suprema frontis parte spiculis coronæ confixa fuere & perforata. In istis autem locis sensus est acerrimus, vt experientia constat, cum vel leuiter pungitur. Quanti igitur dolores ex tot & tantis puncturis in capite tam sano, tam nobili temperamento, tanto sensuum vigore prædito. Accedebant percussiones sacri capitis, quibus aculei illi magis magisque adigebantur & infigebantur: *Percussiebant enim arundine caput eius.* Iam de ignominia quid dicam? nulla enim animo maior comprehendi potest, quam quæ Domino hic irrogata. Coronatur Rex cæli & terræ ad publicam infamiam, tamquam iniquus & ambitiosus regni temporalis aucupator: coronatur spinis ad dolorem, quasi nulla alia corona dignus: induitur veste coccinea veteri ac sordida, veluti regali amictu: & inseritur manui arundo in speciem sceptri, ad augmentum dedecoris. Denique, tamquam regio habitu pulchre instructus, per summum ludibrium adoratur genu flexo cum amara salutatione, *Aue Rex Iudeorum.* & mox ad extremum contemptum & vilipensionem, conspuitur in faciem, percutitur arundine in caput, cæditur alapis, protruditur pedibus, illuditur, blasphematur, & infinitis sannis, irrisionibus, sarcasmis, cachinnis cum ingenti strepitu & insolentia exagitur, tamquam omnium mortalium scelerosissimus, ambitiosissimus & vilissimus. Et quidem videntur hæc omnia milites suo arbitratu, Iudeorum instinctu, absque iudicis sententia fecisse: nimirum tam vilis tamque nihili æstimabatur, vt contra morem omnium tribunalium, libidini & licentiæ militari relinqueretur, quasi crimen ipsius tam grande esset, vt nihil atrocitatis vel ignominia posset in eum à quoquam effundi, quod non mereretur, magnitudine sceleris omnem supplicij & dedecoris modum excedente. Quam verè de se per Prophetam dixit: *Ego vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis.* Quis enim hominum post homines natos ita fuit aliquando tractatus? quis ita arbitrio carnificum concessus? quis vquam reus in ipsa suppliciorum acerbitate tam inhumaniter illusus, irrisus, exagitur? Omnes enim tunc miserari potius & compati, quam illudere solent. Sed voluit Dominus, vt nobis præberet exemplum patientiæ, supra omne exemplum pati; & vt ostenderet nobis immensitatem nostrarum offensionum, supra omnem mensuram repræsentare satisfactionem.

Quar-

Math. 27.

Psalm. 111.

142 *Quartò, Crucis baiulatione.* Hæc fuit imposita & ad ignominiam, & ad tormentum. *Ad ignominiam:* quid enim potest esse ignominiosius, quam damnatum ad infame genus mortis, cogi etiam ipsum supplicij instrumentum suis humeris deferre, nulla poenarum præcedentium habita ratione? quasi ipse indignus sit, qui vel à iumentis in ea re iuuetur, aut instrumentum destinatione supplicij & contagio personæ adeò maledictum & contaminatum, ut nemini præter fontem conueniret illud attingere. Vnde etiam cum Dominus sub pondere fatisceret, nullus ludæorum admouit manum, tamquam metuens pollui ab infami ligno; sed quemdam gentilem Simonem Cyrenæum coegerunt post Dominum deferre. Et apud Romanos non nisi sceleratissimis seruis imponebant, quasi nemo tanti dedecoris nota esset afficiendus, nisi in quo summa conditionis vilitas cum summis sceleribus coniuncta foret. Idem ipsi voluerunt hæc ratione significare in Domino. Summum itaque contemptum, summum dedecus continebat hæc baiulatio. *Ad tormentum:* ingens enim tormentum est, corpore toto flagellis secto, sanguine defæcto, & capite tot spinarum aculeis confixo, tanto pondere asperæ trabis onerari, cogique tam longo itinere eam suis humeris deferre: neque lento passu incedere licebat, aut quietem subinde respirandi causâ capere, sed vel fustibus vel stimulis (vt apud Romanos serui cum ad crucem adigebantur) impellatur, vel funibus raptabatur, vel pedibus calcibusque protrudebatur ad properandum & sequendum comitatum. Ibat igitur mansuetus ille agnus sudore & sanguine madens, dehiscens præ labore & corporis contentione vulneribus: ibat tacitus & anhelus, mole crucis incuruus, & in terram depressus, in saxa & aspera offensus, & interdum sub pondere concidens, toto corpore grauiter colliso. Ibat inimicis circumstans, sicut ovis lupis; ipsis plaudentibus & insultantibus, crudelitate militari Dominum impellente, protrudente, raptante, & pugnis ac fustibus malè mulctante. Denique tanta fuit hæc afflictio, vt eam ulterius procedere non posset, alium ei substituere sint coacti, non misericordiæ affectu, non aliquo humanitatis sensu, sed ne viridis planè exhaustis, crucis supplicium sustinere non posset: nimirum vt hæc breui relaxatione ad productius & maius supplicium seruetur, quò rabies illa immensa, qua in ipsum ferebantur, posset exsatiari.

*Crucis deportatio.**Matth. 27.**Lipsius l. 1.**De Cruce**c. 12.**Lipsius l. 1.**c. 6.*

143 *Quintò, In ipsa crucifixione.* In hac quoque & summum probrum, & summum tormentum; vt merito censeri possit omnium

Crucifixio.

Sf

nium

Deut. 21.
Lipsius lib. 1.
De Cruce,
cap. 12.

Lipsius lib. 2.
De Cruce,
cap. 1.

nium suppliciorum maximum. Quod enim ad probrum attinet, nullum supplicium magis infame, aut magis abominandum: nam & apud Iudæos *maledictus*, id est, detestandus & execrabilis erat *Deo omnis qui pendet in ligno.* & apud Romanos non nisi infimæ sortis hominibus, id est seruis, iisque extremè sceleratis irrogari solet, unde & *supplicium seruire* vocatum est. Tormento quoque & sensu dōioris cetera superat, etsi enim pœna ignis videatur acrior, crucis tamen longè est diuturnior, vt hac ratione etiam multis ignibus æquari possit. Hinc veteres hoc supplicium peculiariter vocarunt *summum & supplicium supremum*, (quasi maius illo reperiri nequeat) & ignis supplicio prætulerunt. Dominus igitur noster, qui omnium probra & culpas in se transfulerat, vt copiosum exhiberet lytron, elegit supplicia & ad contumeliam probrosissima, & ad sensum doloris asperissima. Vt scilicet igitur in rupe Caluaria, publico suppliciorum loco, coram infinita hominum multitudine rursus exiit, nudus cruci imponitur, coaptatur, extenditur, manus clavis validis vi malleorum transfiguntur, rumpuntur nerui, venæ, arteriæ, & vnà cum carne in foramina crucis adiguntur, fit magna sanguinis effusio, & brachiorum violenta ex nervorum punctione conuulsio. Hinc venitur ad pedes: trahuntur iniecto fune magna vi ad foramen paratum, fit corporis totius valida extensio, apparent costæ & ossa corporis diuisa, dissiliunt sectæ cutis & carnis vulnera, rursus sanguinis copia effunditur, tandem malleorum ictibus sacri pedum vtri clavis transuerberantur, crucique affiguntur, abruptis vnà cum carne neruis, venis, & arteriis, quarum ibi præcipuus concursus. Denique in altum erigitur, & solo non sine ingenti concussionem depangitur, iucque tres horas colluctans extremis illis tormentis, viuus persistit. Quis æstimet doloris, quem Dominus hic sustinuit, immentitatem? nam præterquam quod in manibus & pedibus maximè sensus, ob nervorum exigentiam, vigeat; hæc non tam fuere incisa, quam vi disrupta & diuisa, & simul artissimè compressa & affixa. Multò autem maior est dolor in disruptione & compressione, quam in incisione. Deinde hic dolor, pondere corporis assidue deorsum trahente, factus est sensum etiam auctior. Quod enim quis diutius pendet, etsi non perfoctus clavisque affixus, sed solum ex brachio ligatus, hoc maiores sentit dolores, adeò vt tandem fiant intolerabiles, vt ex tortura reorum constat: sic enim malefici torqueri solent, vt crimen vel socios fateantur. Quantus ergo dolor erit manibus pedi-

pedibusque confixis, diruptis, affixis, & appressis immiti ligno, præfertim in tam sano corpore, in tam nobili corporis temperamento, tantaque sensuum perfectione & vigore? Accedit vulnerum totius corporis concili diuulsio, apertio, & renouatio: accedunt spineæ coronæ ad crucem offensiones, quibus aculei impulsi latiores & profundiores fecere puncturas. Denique totius corporis instar chordæ in arcum valida extensio, ita vt omnia ossa, testimonio Propheta, dinumerari potuerint; quæ extensio vel sola ad summum tormentum sufficit, vt equulei testantur. Hos omnes dolores simul sustinuit, & quidem pro inimicis, & iisipis qui illos irrogabant; non vt ab illis aliquid commodi perciperet, sed vt debitum eorum, quod illi soluere non poterant, deponderet; & chirographum, quo morti & inferno obstringebantur, deleteret, vt ab exitio æterno, cui iam pridem addicti erant, eximeret, & vitam, salutem, ac gloriam sempiternam conciliaret. Quid ad tantam benignitatem, ad tam inauditam & ineffabilem misericordiam addi potest, per quam non solum infinita mala à nobis depulsa, & infinita bona procurata, sed etiam tam miris tamque difficilibus modis, cum tanta Diuinitatis exinanitione, & vt ita dixerim, incommodo; cum tantis laboribus, doloribus, ac diuinorum bonorum expensis; exhausto in id pretio immenso, vita nimirum & sanguine filij Dei; idque pro ingratis & inimicis!

Psalm. 21.

CAPVT XVII.

De particularibus beneficiis.

144 **H**ÆC de generalibus diuinæ misericordiæ beneficiis, quæ ad omnes homines pertinent: nunc breuiter dicendum de specialibus, quæ cuique in particulari impensa. Inter quæ primo loco ponatur, quod aureo hoc sæculo, nempe tempore gratiæ, nasci nos voluit, non tempore Legis veteris aut naturæ. Magna tunc erat rerum diuinarum ignoratio, magna gratiæ cælestis & donorum salutarium inopia. Dominabatur pænè toto orbe diabolus tamquam in proprio regno, & loco diuini Numinis colebatur. Hic pro suo arbitratu videbatur regere omnia. hinc fiebat vt paucissimi ex immenso mortalium numero salutem consequerentur, omnibus pænè in sempiternum exitium ruentibus. Infelix planè sæculum, & omnino ferreum, etsi deliciis carnis & diuitiis sæcularibus, huma-

Particularia beneficia.

Primum, Quod nasci suo gratia.

Discrimen vtriusque sæculi.

Sf 2 naque